

УДК 316.6 АЛЛА КОЛОДЯЖНА, ЮЛІЯ ОСТАПЧУК
Київський національний університет технологій і дизайну,
Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧА

Мета. Визначення психологічних засад взаємодії «викладач-студент» у контексті освітнього процесу.

Ключові слова: вища освіта, освітній процес вищих навчальних закладів, комунікація, сприйняття, взаємодія.

Постановка завдання. Система сучасної вищої освіти потребує високо професійних кадрів, які здатні якісно вирішувати проблеми побудови взаємовідносин у ЗВО для повного розкриття їх особистісного та професійного потенціалу, що є необхідним для підготовки компетентних фахівців у різних сферах діяльності. У цьому контексті психологія взаємодії студентів і викладачів відіграє важливу роль, оскільки саме якісна комунікація між викладачами ЗВО та студентами цих навчальних закладів може забезпечити вирішення повного спектру питань, пов'язаних із засвоєнням навчальної програми та формуванням професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Методи досліджень. Для виконання постановленого завдання було використано методи аналізу наукових джерел, синтезу, узагальнення отриманих результатів.

Результати досліджень. Проблемі педагогічного спілкування присвячена значна кількість досліджень, аналіз яких виявляє декілька аспектів в її вивченні. Перш за все це визначення структури і умов формування комунікативних умінь педагога (В.А. Кан-Калік, Ю.М. Ємельянов, Г.А. Ковальов, О.О. Леонт'єв тощо). У цьому аспекті отримали розвиток методи активного соціального навчання (АСН). Іншим напрямом є дослідження проблеми взаєморозуміння між педагогами і учнями (О.О. Бодальов, С.В. Кондрат'єва тощо). Вони мають дуже велике значення тому, що контакт можливий тільки в умовах достатнього повного взаєморозуміння між учасниками спілкування, досягнення якого вимагає пошуку певних умов і прийомів [1].

Останнім часом серед абітурієнтів вищих навчальних закладів все більше людей не мають чітких і сформованих уявлень про особливості своєї майбутньої спеціальності. уявлення про особливості своєї майбутньої спеціалізації та належної мотивації до засвоєння програми навчального програми навчального закладу. Як правило, серед основних причин вступу до того чи іншого навчального закладу молодь називає престижність певних спеціальностей, необхідність вищої освіти суто для майбутнього кар'єрного зростання, а також необхідність диплому про вищу освіту для збереження існуючого місця роботи в майбутньому. У таких випадках тісна та якісна педагогічна взаємодія студентів з викладачами в рамках навчального процесу сприяє своєчасному формуванню у студентів розуміння сутності та перспектив обраної ними спеціалізації не тільки з точки зору перспектив отримання диплому про вищу освіту як такого, але й з точки зору можливості особистісного зростання в даній сфері, отримання фундаментальних знань, які можуть якісно змінити особистість студента, допомогти йому усвідомити свій вибір і стати фахівцем у майбутньому [4].

Очевидно, що комунікація в системі «викладач-студент» неминуче пов'язане з певними труднощами продиктованими як особливостями особистісного сприйняття представників, так і їхніми ролями в цій системі. Однак подолання труднощів такого типу є необхідним для якісної побудови комунікативних процесів між викладачами та студентами з метою підвищення якості їхньої педагогічної взаємодії. Своєчасне встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин між студентами та викладачами вищих навчальних закладів має свої психологічні особливості, що стосуються індивідуальних особливостей особистості представників цих груп [4].

Головне – це позитивне особистісне ставлення до студентів в процесі спілкування на основі поваги до їх особистості, тактовності й коректності. Виходячи із даних позицій, для реалізації завдань формування майбутнього фахівця слід звернути увагу на психолого-педагогічні рекомендації, пропозиції та поради вчених, відомих психологів та педагогів з метою використання їх у педагогічній майстерності викладача для здійснення якісної професійної підготовки студентів. Така робота буде мати позитивні результати лише за умов високої професійності та відповідальності педагогів, також за умов різностороннього впливу на особистість студента, сукупності таких форм і методів спілкування, завдяки яким студент відчуватиме доброзичливі і щирі стосунки, що сприятиме безпроблемному спілкуванню у системі «викладач – студент» [2].

Формування індивідуального стилю спілкування із студентами пов'язане з розвитком творчої індивідуальності викладачів. Стиль

спілкування втілює соціально-етичні установки суспільства, відображає особистий і педагогічний рівень педагога. Оптимальний стиль спілкування – це спілкування, що ґрунтується на захопленості викладача і студентів спільною діяльністю, відображає саму специфіку формування особи фахівця взаємодію соціально-етичних установок педагога і навиків професійно-педагогічного спілкування [3].

При цьому важливим аспектом є різниця у векторах активності суб'єктів, що визначається конкретними етапами особистісного та психологічного розвитку. У цьому контексті на сучасних працівників системи освіти покладається велика відповідальність за цілеспрямований та успішний розвиток особистості сучасного, як у професійному, так і в особистісному аспектах. Сучасні студенти університетів мають великі амбіції здобути визнання як у соціальній площині, так і в галузі своєї майбутньої професії, що передбачає необхідність формування суб'єктної комунікації з ними в суто професійній площині, а також налагодження контактів у сфері міжособистісних стосунків з однолітками. Водночас здобувачі вищої освіти не завжди повною мірою підготовлені до якісного здійснення освітньої діяльності безпосередньо в системі вищої школи через великий обсягом самостійної роботи, що пропонується для практичної підготовки. Діяльність професійно підготовлених викладачів сприяє розкриттю особистісного потенціалу студентів, навіть якщо вони ще не мають чітко вираженої мотивації до отримання певної спеціалізації [3]. Психологічні особливості педагогічної взаємодії в системі відносин між викладачами та студентами в процесі навчання в одному навчальному закладі навчальному закладі є важливими як з точки зору формування компетентностей майбутніх випускників, так і з огляду на перспективи підвищення педагогічної майстерності викладачів. Процес педагогічної взаємодії є взаємним і його успішність визначається якістю спільних зусиль всіх сторін, які беруть у ньому участь.

Висновок. Якісна комунікація під час навчально-виховного процесу можлива лише на основі процесу можлива лише на основі дотримання принципів взаємоповаги та взаємної довіри між викладачами та студентами, що може виражатися у визнанні студентами рівня компетентності своїх викладачів та активному виявленні бажання здобувати нові знання і професійні компетенції під їхнім керівництвом. Водночас важливою особливістю взаємодії в цьому контексті слід вважати реальну відповідність підготовки викладачів у сучасних навчальних закладах підготовки викладачів у сучасних навчальних закладах рівню очікувань студентів, причому наявність такої відповідності є надзвичайно важливою як з точки

зору досягнення високої ефективності освітнього процесу, так і з точки належного рівня якості підготовки сучасних студентів.

Реалії сучасної системи освіти такі, що без належного рівня мотивації такі, що без належного рівня мотивації неможливо досягти високих результатів, як у сфері викладацької майстерності, так і в сфері якісного засвоєння елементів освітньої програми сучасними студентами. Тому розвиток та підтримка на належному якісному рівні мотивації викладачів, що виражається у створенні для них якісних умов проведення для них якісних умов для ведення наукової та викладацької діяльності в сучасних реаліях, а також для студентів мотивація яких виражається у розвитку перспектив особистісного та кар'єрного зростання при оволодінні конкретною спеціальністю, обраною в процесі навчання у вищому навчальному закладі, є необхідною умовою для розвитку та підтримання на належному рівні ефективності педагогічної взаємодії в системі «викладач-студент».

Література

1. Добіжа, Н. В. Підвищення ефективності індивідуального стилю педагогічного спілкування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2011, 34: С. 106-111.
2. Колодяжна, А. В. Спілкування, поведінка і довіра в освітній діяльності. In: *The 5th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects" (December 8-10, 2021) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2021. 1068 p.* 2021. p. 611.
3. Літовченко, О. Л., О. Л., Завгородній, І. В., Стукалкіна, Д. С., & Лисак, М. С. *Зворотний зв'язок у системі «студент-викладач» як інструмент для забезпечення якості освіти*. 2021. PhD Thesis. ХНМУ. С. 115-117
4. Осаульчик, Ольга. Організація співпраці в системі «викладач-студент» у сучасних умовах. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2018. С. 123-126